

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko.

Wojciech Paweł Sosnowski

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2000: magister; **Moskiewski Uniwersytet Państwowy im. Łomonosowa**, wydział filologiczny; specjalizacja: językoznawstwo i metodyka nauczania języka rosyjskiego jako języka obcego i literatury rosyjskiej; praca magisterska pt. *Морфологические типы русских предлогов и их соотношение с другими частями речи*

Promotor: prof. dr hab. Maja Wsiewołodowa

2011: doktor nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa słowiańskiego; **Instytut Slawistyki PAN**, rozprawa doktorska pt. *Tendencje analityczne we współczesnym języku polskim i rosyjskim*

Promotor: prof. dr hab. Violetta Koseska-Toszeńska (IS PAN)

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

2012 – do chwili obecnej, **Instytut Slawistyki PAN**, adiunkt w Zakładzie Językoznawstwa

2002 – do chwili obecnej, **Uniwersytet Warszawski**, Szkoła Języków Obcych, lektor, wykładowca, starszy wykładowca języka rosyjskiego, adiunkt w zakresie pracy dydaktycznej (od 2019)

2007 – 2018 – **College of Europe**, wykładowca języka rosyjskiego

2007 – 2017 – kierownik **Zespołu Języka Rosyjskiego Szkoły Języków Obcych Uniwersytetu Warszawskiego**

2005 – 2009 – **Olympus Szkoła Wyższa im. Romualda Kudlińskiego**, wykładowca języka specjalistycznego i gramatyki kontrastywnej

2001 – 2005 – **Collegium Civitas**, Warszawa, wykładowca języka rosyjskiego

2001 – 2003 – **Rosyjski Ośrodek Nauki i Kultury** przy ambasadzie Federacji Rosyjskiej w Warszawie, lektor języka rosyjskiego

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy.

a) Tytuł osiągnięcia naukowego / artystycznego

Sosnowski, Wojciech, *Studium konfrontatywne frazeologii bułgarskiej, polskiej i ukraińskiej*, Warszawa: Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk & Fundacja Slawistyczna 2021 [seria: Prace Slawistyczne. Slavica 152], ss. 216

Przedmiot i cel analizy:

Celem badań przedstawionych w monografii jest analiza wyekscerpowanego materiału leksykalnego oraz przygotowanie i omówienie wyników pierwszego badania konfrontatywnego współczesnej aktywnej frazeologii. Analizie zostały poddane trzy wcześniej niezestawiane ze sobą jednocześnie języki słowiański. Są one spokrewnione genealogicznie i reprezentują trzy grupy: południowosłowiańską (język bułgarski), zachodniosłowiańską (język polski) oraz wschodniosłowiańską (język ukraiński). Przedmiotem pracy stały się:

- a. Opis konfrontatywny współczesnej aktywnej frazeologii ogólnej wyekscerpowanej z tekstów pisanych i mówionych powstałych głównie po okresie przemian geopolitycznych w Bułgarii, Polsce i na Ukrainie.
- b. Sformułowanie definicji jednostki frazeologicznej na podstawie istniejących opracowań naukowych oraz wypracowanie kompromisowego podejścia do tego zagadnienia w kontekście trzech odmiennych tradycji językoznawczych. (Rozdział 2)
- c. Analiza istniejących dzieł leksykograficznych prezentujących w najróżniejszy sposób frazeologię bułgarską, polską oraz ukraińską zarówno w aspekcie jednojęzycznym, jak i dwu- i wielojęzycznym. (Rozdział 3)
- d. Sprawdzenie przydatności nowych narzędzi informatycznych w badaniach frazeologicznych, w tym jedno- dwu- i wielojęzycznych zasobów korpusowych pod kątem poszukiwania wariantowości frazeologizmów oraz ich ekwiwalentów przekładowych. (Rozdział 4)
- e. Wyodrębnienie i opis bułgarsko-polsko-ukraińskich frazeologicznych homonimów międzyjęzykowych zarówno całościowych, jak i częściowych. (Rozdział 5)
- f. Analiza materiału i opis bieżących tendencji rozwojowych zasobu frazeologicznego trzech języków na tle procesu internacjonalizacji zasobu

leksykalnego języków słowiańskich w tym kalkowania i zapożyczania frazeologizmów. (Rozdział 6)

- g. Analiza, opis, określenie stopnia ekwiwalencji oraz wyodrębnienie podobieństw i różnic w zasobie kulturomów frazeologicznych, czyli takich jednostek, które mają ścisły związek z kulturą, historią, obyczajowością i tradycjami Bułgarów, Polaków i Ukraińców (głównie jednostek z komponentem onimicznym, topomastycznym, kulinarnym oraz etnonimicznym). (Rozdział 7)
- h. Równorzędne zestawienie mechanizmów powstawania neofrazeologizmów (Rozdział 8) w tym:
- innowacje frazeologiczne
 - proces potocyzacji we frazeologii
 - wulgaryzacja i eufemizacja frazeologii
 - wpływ socjolektów na wzbogacanie zasobu frazeologicznego
 - metaforyzacja i metonimizacja we frazeologii
 - wariantywność frazeologizmów
 - derywowanie frazeologizmów
 - reklama, dyskurs medialny i film jako źródła neofrazeologizmów
 - czerpanie jednostek frazeologicznych z wypowiedzi znanych osób oraz skrzydlate słowa.
- i. Doprecyzowanie i znalezienie wspólnego mianownika dla szeregu pojęć związanych z warstwą frazeologiczną języka, a w szczególności dla określeń: *homonim, fałszywy przyjaciel tłumacza, korpus językowy, kulturom, frazeokulturom, kalka frazeologiczna, zapożyczenie, innowacja frazeologiczna, neofrazeologizm, neofrazeologia*.
- j. Sporządzenie indeksu frazeologizmów najczęściej używanych w trzech krajach w pierwszym dwudziestoleciu XXI wieku, a częstokroć nienotowanych w żadnych opracowaniach leksykograficznych.

Struktura pracy

Zaproponowany przeze mnie układ rozprawy, składającej się ze wstępu, ośmiu odrębnych rozdziałów, zakończenia oraz indeksu bułgarskich, polskich i ukraińskich jednostek frazeologicznych odpowiada poszczególnym celom badawczym. Taka kompozycja monografii daje czytelnikowi możliwość zapoznania się z poszczególnymi

zagadnieniami bez konieczności śledzenia lektury od początku do końca. Rozdziały 2-8 stanowiące trzon rozprawy kończą się osobnym podsumowaniem. Każda z części monografii na swój sposób prezentuje mój warsztat językoznawcy, leksykografa, korpusologa i tłumacza.

Uzasadnienie wyboru tematu pracy

Warstwa frazeologiczna we współczesnym języku bułgarskim, polskim i ukraińskim podlega bardzo silnym zmianom określanym mianem bumu frazeologicznego. Zbadanie zagadnień związanych z konfrontacją frazeologii języków słowiańskich było podyktowane kilkoma przyczynami.

1. W latach 2012-2018 uczestniczyłem w międzynarodowym projekcie humanistycznym CLARIN, w ramach którego współtworzyłem pierwsze na świecie korpusy równoległe z językami bułgarskim, polskim, rosyjskim i ukraińskim. Praktyczna praca nad zrównoleglaniem, korektą oraz anotowaniem tekstów pomogły mi zauważyć wiele wcześniej nieopisanych zjawisk językowych, w tym głównie mechanizmów ekwiwalencji jednostek języka na poziomie tekstu. Podczas pracy z tekstami dostrzegłem ogromną ilość zwrotów frazeologicznych, niezarejestrowanych w żadnych innych opracowaniach naukowych.
2. Moje dwudziestoletnie doświadczenie dydaktyczno-metodyczne w dziedzinie nauczania języka rosyjskiego jako obcego w grupach słowiańskich i niesłowiańskich oraz praktyka w uczeniu się języka bułgarskiego, rosyjskiego i ukraińskiego pozwoliły mi stwierdzić, że niemożliwy jest rozwój kompetencji językowych uczącego się bez stopniowego poznawania związków frazeologicznych. Dzięki nim bowiem rozwijamy u uczącego nową świadomość językową, a także pogłębiamy wiedzę o obrazie świata wpisanym w nowy język. Niezbędne są zatem dzieła teoretyczne, które mogą być podstawą do tworzenia nowej generacji podręczników, programów edukacyjnych oraz wszelkiego rodzaju materiałów dydaktycznych.
3. Mam wieloletnie doświadczenie w dziedzinie translatoryki, oparte przede wszystkim na pracy związanej z tłumaczeniami filmów fabularnych, seriali oraz programów telewizyjnych. Praca nad tymi przekładami oraz konsultowanie, adiustowanie i recenzowanie wszelkiego rodzaju innych tłumaczeń pisemnych i ustnych pozwala mi stwierdzić, że do kompetencji tłumacza należy nie tylko

umiejętność zrozumienia związku frazeologicznego, ale przede wszystkim przetworzenia go na taką strukturę w drugim języku, która oddawałaby sens wyrażenia pierwotnego na kilku poziomach, w tym na metaforycznym.

4. Jestem współautorem i koordynatorem prac nad trzema dziełami leksykograficznymi. Są to: *Leksykon odpowiedniości semantycznych w języku polskim bułgarskim i rosyjskim*, *Leksykon aktywnej frazeologii polskiej i ukraińskiej* oraz *Leksykon aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej*. Zagadnienia i problemy, które pojawiły się w trakcie opracowywania leksykonów wymagały szerszego komentarza naukowego oraz teoretycznego omówienia wielu tematów.
5. Od 2012 roku jestem wykonawcą i koordynatorem różnych projektów naukowych w ramach współpracy Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk z Ukraińską Fundacją Lingwistyczno-Informatyczną Narodowej Akademii Nauk Ukrainy oraz Instytutem Języka Bułgarskiego Bułgarskiej Akademii Nauk.
6. Brak opracowań teoretycznych konfrontujących najszybciej wzbogacającą się i zmieniającą warstwę języka, jaką są frazeologizmy w tym przypadku bułgarskie, polskie i ukraińskie.

Założenia teoretyczne i metodologia badań

Podstawowym założeniem teoretycznym moich badań stała się teza, że zmiany w trzech językach słowiańskich spokrewnionych genealogicznie, ale należących do różnych grup i rozwijających się w odmiennych uwarunkowaniach społeczno-kulturowych, zachodzą pod wpływem podobnych przesłanek i że języki te mają zbliżone sposoby derywowania nowych jednostek.

W swojej rozprawie rozważałem takie szczegółowe zagadnienia jak:

- odzwierciedlenie językowego obrazu świata we frazeologii poprzez kulturemy,
- wyodrębnienie fałszywych przyjaciół tłumacza,
- sposób prezentowania jednostek frazeologicznych z ich fleksją i składnią w słownikach i podręcznikach,
- aktualność i rola badań korpusowych nad frazeologią,
- zakreslenie granic i potencjału innowacji frazeologicznych,
- opis sposobów derywowania jednostek frazeologicznych.

Należy podkreślić, że książka powstała w momencie przełomowym dla leksykografii przekładowej, która długo była traktowana drugorzędnie wobec

leksykografii jednojęzycznej. Jednocześnie podczas opracowywania metodologii konfrontacji jednostek frazeologicznych języków bułgarskiego, polskiego i ukraińskiego starałem się uwzględnić postulaty i podejścia różnych szkół oraz różnych badaczy. W swoich badaniach założyłem, że teoretyczna konfrontacja języków musi być skierowana od planu treści do planu formy, gdyż tylko takie podejście gwarantuje równoprawność porównania języków.

W pierwszej kolejności sformułowałem roboczą definicję frazeologizmu, której kształt był wynikiem kompromisu między założeniami różnych szkół językoznawczych oraz teorii powstałych na gruncie frazeologii. W związku z niezwykle rozbieżnością w podejściach do tematu musiałem połączyć różne metody badawcze oraz określić dolną i górną granicę jednostki frazeologicznej.

Kolejnym krokiem było wyekscerpowanie jak największej liczby aktywnych w badanych językach jednostek frazeologicznych. Najpierw sięgnąłem do źródeł od 2012 roku, a potem od 2000 roku. Następnie zbadałem także materiał pochodzący z drugiej połowy XX wieku ze szczególnym uwzględnieniem lat 90. ubiegłego stulecia. W sumie na potrzeby pracy wyekscerpowałem ok. 1500 jednostek (mniej więcej po 500 dla każdego języka). W centrum mojej uwagi znalazła się aktywna frazeologia pochodząca z takich źródeł jak: artykuły prasowe i wiadomości, współczesna literatura piękna oraz dialogi seriali i filmów (z zasobów korpusowych CLARIN-PL), reklamy, piosenki, dokumenty o charakterze międzynarodowym (z zasobów korpusowych CLARIN-PL), instrukcje, komunikacja elektroniczna (w tym korespondencja mailowa, bloki, posty, komunikaty na portalach społecznościowych: Facebook, Twitterze (z zasobów korpusowych CLARIN-PL), komunikatory Viber, WhatsApp. Istotnym źródłem aktywnych frazeologizmów stały się także zasłyszane wypowiedzi oraz literatura naukowa na temat frazeologii.

Cały zebrany materiał został zweryfikowany na podstawie istniejących źródeł leksykograficznych. Napotkane warianty oraz frekwencja użycia poszczególnych frazeologizmów były sprawdzane za pomocą korpusów narodowych i równoległych. W doborze ostatecznej wersji jednostek frazeologicznych wykorzystałem metodę ankietowania rodzimych użytkowników języków bułgarskiego, polskiego i ukraińskiego. W tym celu przygotowałem różnorakie rodzaje ankiet (głównie z wykorzystaniem instrumentu google.forms), za pomocą których sprawdzałem częstotliwość użycia, wariantywność oraz aktywność poszczególnych zwrotów. W trakcie weryfikacji korpusowej i ankietowej eliminowałem jednostki stanowiące ubytek

we współczesnej frazeologii oraz wyznaczyłem warianty alternatywne i fakultatywne. Jednostki martwe również zostały włączone do indeksu w monografii z podaniem strony, na której są przytaczane, aby wiadomo było, w jakim kontekście pojawiły się w rozprawie.

Po wyekscerpowaniu materiału zająłem się wnikliwym określeniem znaczeń poszczególnych jednostek. Od samego początku założyłem, że każdy język będzie traktowany równoprawnie i wprowadziłem do badań rozczłonkowane modele definicyjne, które pozwoliły mi przestawić znaczenie poszczególnych jednostek za pomocą możliwie najprostszych słów np.

- ‘wtedy, gdy’, np. ‘wtedy, gdy pada bardzo obfity deszcz’: bg. *вали като из ведро / ръкав*, pl. *lać jak z cebra*, ukr. *лити як з відра*;
- ‘o kimś, kto’, np. ‘o kimś, kto jest kapryśny i wybredny’: bg. *галена Богданка*; pl. *francuski piesek*; ukr. *балувана Галя*;
- ‘o czymś, co’, np. ‘o czymś, co wydarzy np. nie wiadomo kiedy lub nie wydarzy np. nigdy’ bg. *на Връбница в сряда*; pl. *kaktus (komuś) wyrośnie (na dłoni)*; ukr. *коли рак на горі свисне*;
- ‘o kimś (o czymś), kto (co)’, np. ‘o czymś (kimś), kto (co) działa precyzyjnie i bez opóźnień’: bg. *като швейцарски часовник*, pl. *jak w (szwajcarskim) zegarku*, ukr. *як (швейцарський) годинник*;
- ‘o takim (...), który’, np. ‘o takim ostatnim piątku listopada, podczas którego w wielu sklepach obniża się ceny’: bg. *черен петък*, pl. *czarny piątek*, ukr. *чорна п'ятниця*

W treści monografii modele te zostały użyte podczas przytaczania przykładów wybranych jednostek wymagających opisu znaczenia. Dotyczyło to głównie homonimów językowych, wybranych frazeokulturemów i neofrazeologimów. Definicjami nie zostały objęte zwroty o charakterze terminologicznym, nazwy własne i teksty kliszowane.

Po usystematyzowaniu materiału wyodrębniłem najważniejsze zagadnienia istotne dla konfrontacji trzech języków, ze szczególnym uwzględnieniem zmian w zasobach frazeologicznych, a następnie omówiłem je w poszczególnych rozdziałach.

Wyniki badań

Do najważniejszych rezultatów badań opisanych w monografii należy zaliczyć:

- Rewizję dotychczasowych podejść do wyznaczania pojęcia frazeologizmu w bułgarskiej, polskiej i ukraińskiej tradycji językoznawczej i wypracowanie drogą kompromisu roboczej definicji jednostki frazeologicznej będącej ogniwem pośrednim między wąskim a szerokim pojmowaniem frazeologii.
- Stworzenie pierwszego syntetycznego opisu aktywnej bułgarskiej, polskiej i ukraińskiej frazeologii ogólnej w oparciu o bogate współczesne źródła ekscerpcji, w tym technologie informatyczne i najnowsze korpusy jedno- i wielojęzyczne.
- Całościową charakterystykę istniejących słowników jedno, dwu- i wielojęzycznych zawierających bułgarską, polską i ukraińską frazeologię ze szczególnym uwzględnieniem sposobu prezentacji jednostek frazeologicznych.
- Potwierdzenie skuteczności najnowszych technologii informatycznych w postaci korpusów językowych w badaniach konfrontatywnych.
- Wyodrębnienie i sporządzenie wykazu
 - a) bułgarsko-polsko-ukraińskich homonimów językowych
 - b) najczęściej używanych równolegle w trzech językach kalk językowych
 - c) jednostek frazeologicznych osadzonych kulturowo.
- Wyczerpujący opis tendencji rozwojowych w zasobach frazeologicznych trzech języków słowiańskich z różnych grup.
- Wskazanie bieżących tendencji rozwojowych oraz określenie podobieństw i różnic w dynamice rozwoju frazeologii słowiańskiej.
- Utworzenie indeksu aktywnej frazeologii niezbędnego do analizy zjawisk językowych.

Możliwości wykorzystania uzyskanych wyników:

- Wykorzystanie opracowanej metodologii w badaniach konfrontatywnych innych języków.
- Włączenie poszczególnych jednostek frazeologicznych do opracowań leksykograficznych lub uzupełnienie ich opisu w tych publikacjach.
- Stworzenie materiałów dydaktycznych i testowych w oparciu o bazę materiałową monografii.

- Stworzenie wielojęzycznego słownika frazeologii słowiańskiej z uwzględnieniem neofrazeologii.
 - Wsparcie osób uczących się języka polskiego, bułgarskiego i ukraińskiego, które pragną poznać współczesną warstwę frazeologiczną.
- 5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.**

I. Zainteresowania naukowe

1. Glottodydaktyka i kształcenie nauczycieli języków obcych w Polsce i za granicą

Od momentu ukończenia studiów filologicznych w 2000 roku moja działalność zawodowa była związana z glottodydaktyką. Na początku pracowałem w szkołach prywatnych, następnie w Rosyjskim Ośrodku Nauki i Kultury przy ambasadzie RF oraz w Collegium Civitas, Szkole Wyższej im. Romualda Kudlińskiego, Szkole Języków Obcych Uniwersytetu Warszawskiego i Dziale Języków i Dialogu Międzykulturowego Kolegium Europejskiego w Natolinie. W tych miejscach uczyłem języka rosyjskiego jako obcego oraz prowadziłem kursy tematyczne i specjalistyczne związane z obszarem rosyjskojęzycznym. Kształciłem studentów i doktorantów, przygotowując ich do działalności zawodowej związanej z językami obcymi. Za bardzo istotny etap w mojej działalności uważam pracę w Uniwersytecie Otwartym Uniwersytetu Warszawskiego. W moich kursach wzięli udział mieszkańcy Warszawy i okolic w przedziale wiekowym od 25 do 80 lat.

W związku z intensywną działalnością edukacyjną zagadnienia glottodydaktyki zawsze pozostawały w kręgu moich zainteresowań naukowych. Moje pierwsze prace glottodydaktyczne były publikowane w tomach pokonferencyjnych oraz na łamach czasopisma *Języki Obce w Szkole*. Artykuły promowały nauczanie języka obcego poprzez kulturę i kultury poprzez język, dlatego skupiałem się w nich na prezentacji scenariuszy lekcji w oparciu o teksty kultury (*Od słowa do działania, czyli o nauczaniu słownictwa poprzez tekst, Nauczanie kulturoznawstwa na poziomie podstawowym (A2) na przykładzie lekcji o rosyjskich imionach, nazwiskach i imionach ojcowskich*). W pracy dydaktycznej testowałem poszczególne kanały przyswajania informacji przez uczniów: wzrokowy, słuchowy, ruchowy i cyfrowy, a także proponowałem w artykułach rozwiązania glottodydaktyczne uwzględniające potrzeby wszystkich grup uczniów (*Wzrokowcy, słuchowcy i kinestetycy na lekcji języka rosyjskiego. Przykład*

lekcji z wykorzystaniem różnych technik nauczania). Pokłosem wieloletniej pracy nad tymi zagadnieniami była bestselerowa książka wydana w moskiewskim wydawnictwie Russkij Jazyk. Kursy pt. *S Rossijej na „ty”* (we współautorstwie z Magdą Tulską-Budziak).

Dzięki pracy z uczniami z różnych grup wiekowych i zawodowych mogłem opisać w publikacjach modele nowoczesnej dydaktyki szkoły wyższej w oparciu o narzędzia organizujące proces dydaktyczny i metody gwarantujące realizację założonych efektów kształcenia (*Elementy nowoczesnej dydaktyki szkoły wyższej na przykładzie nauczania języków obcych*). Innowacyjne metody nauczania słownictwa, gramatyki, wiedzy o kraju nauczanego języka i sprawności językowych przedstawiłem w dwutomowej publikacji pt. *Polskie czytanki* (we współautorstwie z Wiolettą Gurdak).

Jako członek Rady Programowej czasopisma *Języki Obce w Szkole* pisałem o możliwościach doskonalenia zawodowego nauczycieli (*Możliwości doskonalenia zawodowego nauczycieli języka rosyjskiego*); uczestniczyłem kilkanaście razy w wyjazdach w ramach programów Erasmus i Erasmus+ oraz przeprowadziłem liczne szkolenia dla nauczycieli języków obcych w Polsce i za granicą. Współpracowałem z Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjnych i Społecznych (Efektem współpracy z nauczycielami szkolnymi stała się publikacja pt. *Rozgrzewka na zajęciach języka obcego*), Ośrodkiem Rozwoju Edukacji w Warszawie, Uniwersytetem Otwartym Uniwersytetu Warszawskiego, Rosyjskim Ośrodkiem Nauki i Kultury, Centralną Komisją Egzaminacyjną oraz z licznymi szkołami i uczelniami w Polsce (Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Warszawski, Kolegium Europejskie w Natolinie) i całej Europie (Uniwersytet w Barcelonie, Uniwersytet w Granadzie, King's College London, Uniwersytet Dalarna, Uniwersytet Karola w Pradze, Uniwersytet w Parmie, Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, Uniwersytet w Bochum, Uniwersytet im. Goethego we Frankfurcie nad Menem, Udmurcki Uniwersytet Państwowy w Iżewsku), dzieląc się swoim doświadczeniem, dorobkiem i warsztatem. Moje autorskie materiały i rozwiązania metodyczne zostały wypromowane i wdrożone w Unii Europejskiej poprzez cykl projektów międzynarodowych i stanowią bazę metodyczną dla wielu nauczycieli na świecie.

5.2. Pomiar osiągnięć językowych – testy i egzaminy

Równolegle do pracy wykładowcy języka rosyjskiego zajmowałem się zagadnieniem pomiaru osiągnięć językowych. Zbiegło się to z wdrażaniem w Polsce Europejskiego Sytemu Opisu Kształcenia Językowego i wypracowywaniem nowych kryteriów egzaminów. Odbyłem zatem trzyletnie podyplomowe kursy z zakresu egzaminowania w Uniwersytecie Petersburskim, co pozwoliło mi na tworzenie profesjonalnych autorskich testów dla Rady Certyfikacyjnej UW oraz Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. Przez 10 lat byłem autorem ogólnouczeniowych egzaminów z języka rosyjskiego na wszystkich poziomach biegłości językowej, a po dziś dzień uczestniczę w pracach komisji egzaminacyjnych UW. Byłem autorem egzaminów maturalnych i gimnazjalnych i pozostaję recenzentem akademickim egzaminów szkolnych przy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Opracowując liczne materiały dydaktyczne, skupiałem się na kształceniu różnych sprawności językowych: czytania, słuchania, mówienia i pisania, co zaowocowało publikacją artykułów (*Обучение аудированию на уроках русского языка – теория и преподавательский опыт* we współautorstwie z Magdą Tuską-Budziak) i trzatomowego zbioru testów pt. *Ucz się z nami* (we współautorstwie z Józefem Dobrowolskim, Magdą Tuską-Budziak i Galiną Alsheuską). Na bazie tego doświadczenia powstał rozdział w monografii *Ewaluacja biegłości językowej* pt. *Swojskie klimaty w testowaniu z języka rosyjskiego* (we współautorstwie z Józefem Dobrowolskim). Swoje doświadczenia w dziedzinie pomiaru osiągnięć językowych wykorzystywałem, będąc egzaminatorem z języka rosyjskiego dla doktorantów Uniwersytetu Warszawskiego, Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytetu SWPS oraz Kolegium Europejskiego w Natolinie.

5.3. Lingwistyka korpusowa

Moje kolejne prace i projekty sytuują się w nurcie lingwistyki korpusowej. Związane jest to z faktem, że w 2011 roku zostałem członkiem Zespołu Lingwistyki Korpusowej i Semantyki w Instytucie Slawistyki PAN. Od 2011 roku rozpoczęliśmy przygotowania do pozyskania grantu CLARIN-PL wespół z innymi członkami konsorcjum (Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Łódzki i Japońska Wyższa Szkoła Technologii Komputerowych). Prowadząc równolegle badania leksykograficzne, pracowaliśmy nad wykorzystaniem korpusów w tworzeniu

słowników. W efekcie opublikowałem we współautorstwie z V. Koseską-Toszewą i J. Satołą-Staškowiak artykuł pt. *From the Problems of Dictionaries and Multi-lingual Corpora*.

Po otrzymaniu pierwszego grantu rozpoczęliśmy pracę na eksperymentalnym bułgarsko-polsko-rosyjskim korpusie równoległym, którego jestem współautorem. Do moich obowiązków należały między innymi korekta techniczna i interpunkcyjno-ortograficzna oraz zrównoleglanie tekstów. W drugiej fazie projektu stworzyliśmy już trzy odrębne korpusy wraz z wyszukiwarką, co dało nam możliwość praktycznego zastosowania stworzonych narzędzi do analizy najróżniejszych zagadnień językowych. Są to korpusy polsko-bułgarski, polsko-rosyjski oraz polsko-ukraiński, które znajdują się w wolnym dostępie dla użytkowników na stronie CLARIN-PL. Prace nad projektem i opis korpusów zostały przedstawione w licznych publikacjach naukowych, m.in. w artykułach napisanych wspólnie z Romanem i Danutą Roszkami pt. *Polsko-bułgarskie korpusy IS PAN i CLARIN-PL* oraz *The parallel Polish-Bulgarian-Russian corpus: problems and solution*.

W trakcie trwania pierwszej i drugiej fazy projektu zasiadałem w Zespole ds. jakości w CLARIN-PL. Bezpośredni kontakt z korektą testów oraz ich ręcznym zrównoleglaniem pozwoliły mi zauważyć liczne zjawiska językowe. Dlatego powróciłem do poruszanego przeze mnie w rozprawie doktorskiej problemu tendencji analitycznych w językach polskim i rosyjskim na nowym materiale wyekscerpowanym z powstających korpusów. Wyniki obserwacji zaprezentowałem między innymi w artykule pt. *The current evolution of Slavic languages in Central and Eastern Europe in the context of the EU multilingualism policy*. Materiał autorskich korpusów równoległych pozwolił mi spojrzeć z nowej perspektywy na problemy ekwiwalencji tłumaczeniowej (*Parallel corpora, multilingual equivalents and digital translations*), modalności (*Modality and Contrastive Linguistics in CLARIN-PL Parallel Corpora*), zakresu użycia feminatywów (artykuły we współautorstwie z J. Satołą-Staškowiak: *Contrastive analysis of feminatives in Bulgarian, Polish and Russian*”, *Феминативите в полския, руския и българския*, *O problematyce kobiecej na płaszczyźnie językowej w kontekście zagadnienia równych szans w Polsce, Rosji i Bułgarii*), semantyki i frazeologii.

5.4. Leksykografia

Naukową działalność leksykograficzną rozpocząłem w 2011 roku w zespole prof. dr hab. V. Koseskiej-Toszewej, powołanym do stworzenia słownika rosyjsko-bułgarsko-polskiego. Skład zespołu oraz koncepcja samego dzieła ewoluowały w miarę postępu prac. Na początku w zespole oprócz prof. Koseskiej-Toszewej pracami zajmowali się dr. hab., prof. IS PAN Maksim Duszkin oraz dr. hab., prof. ucz. Joanna Satoła-Staškowiak. Gdy dołączyłem do zespołu, opublikowaliśmy pierwszy artykuł pt. *О работе над книжными и электронными словарями с польским, болгарским и русским языками*” (wspólnie z V. Koseską -Toszewą oraz J. Satołą-Staškowiak). Gdy z zespołu odszedł prof. Maksim Duszkin, a dołączyła dr Anna Kisiel, napisaliśmy artykuł pt. *The need for an electronic multilingual dictionary*, w którym zaprezentowaliśmy obserwacje wynikające z trudności tworzenia słownika wielojęzycznego. Ostatecznie poza mną jako głównym autorem dzieła w zespole pozostały V. Koseska-Toszewa i A. Kisiel. Pokłosiem wieloletniej pracy był wydany w 2016 roku *Leksykon odpowiedniości semantycznych w języku polskim, bułgarskim i rosyjskim* oraz anglojęzyczne artykuły podsumowujące prace pt. *On the Dictionary of Semantic Equivalents in Polish, Bulgarian and Russian; Multilingualism and dictionaries*.

Doświadczenie zdobyte podczas pracy w zespole leksykograficznym pozwoliło mi się podjąć dwóch kolejnych projektów słownikowych, których zostałem głównym pomysłodawcą i koordynatorem. Mowa tu o wydanym w 2018 roku *Leksykonie aktywnej frazeologii polskiej i ukraińskiej* oraz powstającym do chwili obecnej *Leksykonie aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej*.

W latach 2015-2017 i 2018-2020 roku byłem kierownikiem projektów pt. *Polish-Ukrainian and Ukrainian-Polish corresponding lexis* i *Confrontation of current processes in modern Polish and Ukrainian languages* we współpracy międzynarodowej z Ukraińską Fundacją Lingwistyczno-Informatyczną Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, a w latach 2017-2020 roku kierownikiem w projekcie pt. *Confrontative study of Bulgarian and Polish phraseology* we współpracy z Instytutem Języka Bułgarskiego Bułgarskiej Akademii Nauk. Współpraca w międzynarodowym zespole leksykografów, wspólne konferencje, spotkania robocze oraz publikacje wzbogaciły mój warsztat leksykografa i zaowocowały licznymi publikacjami we współautorstwie z kolegami z Bułgarii, Polski i Ukrainy pt. *Нові підходи до створення сучасних фразеологічних*

словників (we współautorstwie z Romanem Tymoshukiem), *O fałszywych przyjaciółach tłumacza na przykładzie leksykonu aktywnej polskiej i ukraińskiej frazeologii* (we współautorstwie z Maciejem Jaskotem), *О работе над „Лексиконом польской и украинской активной фразеологии”* (we współautorstwie z Romanem Tymoshukiem), *O koncepcji „Leksykonu aktywnej bułgarskiej i polskiej frazeologii”*, *On the problem of interlingual equivalence in phraseology (Lexicographic aspects)* (we współautorstwie z prof. Dianą Blagoewą i Maciejem Jaskotem).

5.5. Pragmalingistyka: honoryfikatywność słowiańska

Znaczna część moich prac naukowych związana jest z zagadnieniem honoryfikatywności słowiańskiej, a konkretnie form adresatywnych w językach bułgarskim, polskim i rosyjskim. Pierwsze obserwacje z konfrontacji językowej adresatywów przedstawiłem w artykułach pt. *Forms of Address and their Meaning in Contrast in Polish and Russian Languages* oraz *Formy adresatywne: aspekt językowy i socjologiczny*. W związku z tym, że wyniki badań potwierdziły silny związek form adresatywnych z życiem społecznym, a przede wszystkim z kulturą narodową, podjąłem temat bezekwiwalencji adresatywów i wygłosiłem na ten temat referat na kongresie Międzynarodowego Stowarzyszenia Wykładowców Języka Rosyjskiego i Literatury na Uniwersytecie w Grenadzie, gdzie opublikowałem wspólnie z Maciejem Jaskotem artykuł pt. *Kategoriia obrashcheniia kak primer bezekvivalentnoi leksyki*. Widząc braki w bibliografii naukowej na temat honoryfikatywności słowiańskiej, publikowanej i aktualizowanej przez sieć naukową INAR (International Network of Address Research), postanowiłem zostać członkiem tej sieci. Uczestnictwo w niej było motywowane potrzebą wzmożenia reprezentacji języków słowiańskich jako najmniej zbadanej grupy pod kątem adresatywów.

Na międzynarodowej konferencji INAR w College Station (USA) wygłosiłem referat pt. *Social, cultural and semantic aspects of forms of address in Slavonic languages*, a następnie opublikowałem przełomowy artykuł pt. *Forms of address as discrete modal operators*, w którym przedstawiłem teorię form adresatywnych jako dyskretnych operatorów modalnych. Prowadząc równoległe prace leksykograficzne i badania korpusowe nad formami adresatywnymi, wielokrotnie powracałem do tematu opisu słownikowego form adresatywnych, proponując nową formę haseł słownikowych wskazujących nie tylko na semantykę, ale przede wszystkim na pragmatykę użycia form

adresatywnych. Temat ten podjąłem w artykule pt. *Kategoria adresatywności w bułgarskich, polskich i rosyjskich opracowaniach leksykograficznych. Problemy i rozwiązania*. W 2019 roku wspólnie z Svetlaną Ahlborn z Uniwersytetu Goethego we Frankfurcie nad Menem przeprowadziłem badania i ankietowanie wśród ponad 100 wykładowców języka rosyjskiego z 30 krajów, w wyniku czego opublikowaliśmy artykuł poświęcony lakunarności i substytucji form adresatywnych (*Русский речевой этикет на занятиях РКИ за пределами России*).

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1. Uniwersytet Warszawski – kształcenie studentów i doktorantów UW

W latach 2002-2021 prowadziłem ćwiczenia z praktycznej nauki języka rosyjskiego na wszystkich poziomach biegłości językowej, a także zajęcia specjalistyczne z literatury rosyjskiej oraz z języka prawa i biznesu. Kształciłem studentów i doktorantów wszystkich wydziałów UW. Ponadto prowadziłem ogólnouczelniane wykłady dla studentów UW dotyczące różnych zagadnień z kręgu kultury rosyjskojęzycznej. Na zajęciach w ramach programu *peer observation* gościłem i kształciłem wykładowców innych języków obcych z kraju i zagranicy (uczestników programu Erasmus i Erasmus+). Prowadziłem też wykłady dla początkujących nauczycieli języka rosyjskiego uczestniczących w praktykach pedagogicznych.

W latach 2002-2018 uczestniczyłem w pracach Rady Certyfikacyjnej UW jako członek zespołu autorów testów oraz egzaminator na wszystkich poziomach biegłości językowej. Od 2007 do chwili obecnej jestem uczelnianym egzaminatorem języka rosyjskiego dla doktorantów UW oraz innych uczelni i instytucji.

6.2. Uniwersytet Otwarty UW

W latach 2009-2015 współtworzyłem rozwijającą się ścieżkę „Języki i Narody” w Uniwersytecie Otwartym UW. Napisałem programy i przeprowadziłem 35 autorskich kursów związanych z kulturą, literaturą, biznesem, społeczeństwem i muzyką obszaru rosyjskojęzycznego - w sumie ok. 1400 godzin akademickich. Rokrocznie otrzymywałem wyróżnienie Rektora UW za zajęcia najlepiej ocenione przez słuchaczy Uniwersytetu Otwartego.

6.3. Zajęcia i warsztaty dla studentów Kolegium Europejskiego w Natolinie

W latach 2008-2018 prowadziłem zajęcia w dziale Languages & Intercultural Dialogue Kolegium Europejskiego w Natolinie z praktycznej nauki języka rosyjskiego na wszystkich poziomach kształcenia językowego. Ponadto prowadziłem warsztaty interkulturowe. Odbiorcami moich zajęć byli studenci pochodzących z ponad 30 krajów świata.

6.4. Osiągnięcia w zakresie upowszechniania i promocji nauki

W ramach działalności popularyzującej naukę współtworzyłem platformę edukacyjną łączącą szkolnictwo średnie i wyższe. W 2019 roku prowadziłem konsultację merytoryczną i metodyczną Indywidualnego Programu Nauki z języka rosyjskiego dla uczniów Technikum Mechatronicznego nr 1 w Warszawie, a w 2020 również dla uczniów LXXX LO im. Leopolda Staffa w ramach wspierania ucznia zdolnego.

W latach 2018-2019 prowadziłem projekt edukacyjny pt. „Elementarz metodyczny”, którego celem było podniesienie kompetencji zawodowych nauczycieli języków obcych szkół podstawowych i średnich m.st. Warszawy oraz wprowadzenie komponentu akademickiego w dydaktyce szkolnej. W projekcie wzięło udział 43 nauczycieli języków obcych ze szkół warszawskich, dla których 29.10.2018 poprowadziłem lekcję otwartą z języka rosyjskiego na poziomie A1 w celu pokazania zintegrowanego nauczania kompetencji w poszczególnych fazach jednostki lekcyjnej, od rozgrzewki do rekapitulacji zajęć.

W latach 2017-2018 współtworzyłem projekt edukacyjny „Znasz li ten kraj...”, którego celem było podniesienie kompetencji zawodowych nauczycieli języków obcych szkół podstawowych i średnich m.st. Warszawy oraz wprowadzenie komponentu akademickiego w dydaktyce szkolnej. W projekcie uczestniczyło 49 nauczycieli i 300 uczniów. Poza współtworzeniem koncepcji programu przeprowadziłem także wykłady w szkołach średnich (por. szerzej Załącznik nr 4, punkt 7.3, pozycja 13 i 14).

6.5. Współpraca z czasopismami naukowymi

Po realizacji projektu dotyczącego cyfryzacji polskich czasopism slawistycznych IS PAN w latach 2016-2018 pełniłem funkcję sekretarza czasopisma „Cognitive Studies/Études Cognitives” na otwartej platformie ISS PAS JOURNALS

(<https://ispan.waw.pl/journals/>). Czasopismo poświęcone jest najnowszym dziedzinom językoznawstwa współczesnego, synchronicznego i ma charakter interdyscyplinarny. Publikuje artykuły w języku angielskim i francuskim.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

W pracy dydaktycznej zawsze przywiązuję wagę do kwestii wychowawczych. Scenariusze zajęć zawierają treści równościowe, promujące postawę otwartości na inne kultury i systemy wartości, wspierające osoby niepełnosprawne czy należące do mniejszości. Kładę nacisk na krytyczne myślenie, samodzielność intelektualną i odpowiedzialność naukową. Podczas zajęć ze studentami zwracam uwagę na punktualność, rzetelność i uczciwość, albowiem te cechy uznaję za niezbędne do prowadzenia nie tylko badań naukowych, ale i do powodzenia w życiu prywatnym. Unikam infantylizacji procesu dydaktycznego, promując jego intelektualizację – aspekt wymagający szczególnej troski ze strony wykładowcy akademickiego. Wyniki ankiet studenckich zdają się zaś potwierdzać słuszność obranej przeze mnie koncepcji roli nauczyciela we współczesnej uczelni wyższej.

Osiągnięcia w zakresie międzynarodowej współpracy naukowej

- a) W latach 2012 – 2014 uczestniczyłem we wspólnym projekcie Polskiej Akademii Nauk i Bułgarskiej Akademii Nauk *Semantyka i konfrontacja językowa ze szczególnym uwzględnieniem dwujęzycznego słownika elektronicznego – Semantics and Contrastive Linguistics with a Focus on a Bilingual Electronic Dictionary*, koordynowanym przez prof. dr hab. Violetę Koseską-Toszewą (ze strony IS PAN) i prof. dr. hab. Ludmilę Dimitrovą (ze strony IMI BAN).
- b) W latach 2012-2014 uczestniczyłem we wspólnym projekcie Polskiej Akademii Nauk i Narodowej Akademii Nauk Ukrainy *Baza terminologii lingwistycznej podstawowych (uniwersalnych) kategorii semantycznych – Linguistic Terminology Database of Basic (Universal) Semantic Categories* koordynowanym przez prof. dr hab. Violetę Koseską-Toszewą (ze strony IS PAN) i prof. dr. hab. Volodymyra Shirokova (ze strony ULIF NANU).
- c) W latach 2012-2014 uczestniczyłem we wspólnym projekcie Polskiej Akademii Nauk i Bułgarskiej Akademii Nauk *Polsko-Bułgarskie i Bułgarsko-Polskie Paralele Leksykalne 2 – Polish-Bulgarian and Bulgarian-Polish corresponding lexis 2*

- koordynowanym przez prof. dr hab. Violetę Koseską-Toszewą (ze strony IS PAN) i prof. dr. hab. Dianę Blagoevą (ze strony IBE BAN).
- d) W latach 2015-2017 byłem koordynatorem wspólnego projektu Polskiej Akademii Nauk i Bułgarskiej Akademii Nauk *Polsko-Bułgarskie i Bułgarsko-Polskie Paralele Leksykalne 2 – Polish-Bulgarian and Bulgarian-Polish corresponding lexis 2.* koordynowanym przez prof. dr. hab. Dianę Blagoevą (ze strony IBE BAN).
- e) W latach 2015-2017 byłem koordynatorem wspólnego projektu Polskiej Akademii Nauk i Narodowej Akademii Nauk Ukrainy *Polsko-Ukraińskie i Ukraińsko-Polskie Paralele Leksykalne - Polish-Ukrainian and Ukrainian-Polish corresponding lexis* koordynowanym przez prof. dr. hab. Volodymyra Shirokova (ze strony ULIF NANU).
- f) W latach 2018-2020 byłem koordynatorem wspólnego projektu Polskiej Akademii Nauk i Narodowej Akademii Nauk Ukrainy *Konfrontacja aktualnych procesów we współczesnym języku polskim i ukraińskim - Confrontation of current processes in modern Polish and Ukrainian languages* koordynowanym przez prof. dr. hab. Volodymyra Shirokova (ze strony ULIF NANU).
- g) W latach 2018-2020 byłem koordynatorem wspólnego projektu Polskiej Akademii Nauk i Bułgarskiej Akademii Nauk *Konfrontacja językowa bułgarskiej i polskiej frazeologii - Confrontative study of Bulgarian and Polish phraseology* koordynowanym przez prof. dr. hab. Dianę Blagoevą (ze strony IBE BAN).
- h) Od roku 2021 jestem koordynatorem wspólnego projektu Polskiej Akademii Nauk i Bułgarskiej Akademii Nauk *Frazeologia bezekwiwalentna w języku bułgarskim i polskim (aspekty leksykograficzne) – Nonequivalent phraseology in Bulgarian and Polish (lexicographic aspects)* koordynowanym przez prof. dr. hab. Dianę Blagoevą (ze strony IBE BAN).
- i) Od roku 2021 uczestniczę we wspólnym projekcie Polskiej Akademii Nauk i Narodowej Akademii Nauk Ukrainy *Innowacje leksykalne i frazeologiczne w języku polskim i ukraińskim – Lexical and phraseological innovations in Polish and Ukrainian*, koordynowanym przez dra Romana Tymoshuka (ze strony IS PAN) i prof. dr hab. Volodymyra Shirokova (ze strony ULIF NANU).

W latach 2012 – 2019 opiekowałem się gośćmi z Bułgarii i Ukrainy podczas ich pobytu w ramach wymiany z PAN oraz w trakcie konferencji i warsztatów.

Udział w grantach i międzynarodowych projektach badawczych

Po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczyłem i uczestniczę w **9 międzynarodowych projektach naukowych** (por. szerzej Załącznik nr 4, punkty 9.5 i 9.6).

Udział w konferencjach i warsztatach

W latach 2012-2021:

- a) wziąłem udział z referatami w **32 konferencjach międzynarodowych** w Polsce i za granicą (Bułgaria, Czechy, Hiszpania, Francja, Ukraina, USA, Włochy) oraz w **kongresie rusycystycznym** (Hiszpania). Wygłaszałem referaty w języku angielskim, bułgarskim, polskim i rosyjskim. por. szerzej Załącznik nr 4, punkty 7.1 oraz 7.2;
- b) brałem udział w przygotowaniu **4 konferencji o zasięgu międzynarodowym**. por. szerzej Załącznik nr 4, punkt 8.2;
- c) przeprowadziłem **33 wykłady i warsztaty** na zaproszenie instytucji krajowych i zagranicznych (Anglia, Cypr, Czechy, Holandia, Irlandia, Niemcy, Szwecja, Włochy) por. szerzej Załącznik nr 4, punkt 7.3;
- d) wygłosiłem **7 wykładów plenarnych** na konferencjach w Polsce i za granicą (Austria, Czechy, Hiszpania, Niemcy, Rosja, Włochy) por. szerzej Załącznik nr 4, punkt 7.4.

Inne

Liczba cytowań w oparciu o google scholar / Harzing's Publish or Perish: **127**

Index Hirscha w oparciu o google scholar / Harzing's Publish or Perish: **7**

(podpis wnioskodawcy)